

Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından geçtiğimiz aylarda yayımlanan veriler hem ülkeler arasındaki hem de ülkelerin içinde sınıflar ve katmanlar arasındaki gelir dağılımında eşitsizliklerin giderek kötüleştiğini gözler önüne seriyor. Özetle, her geçen yıl dünya genelinde gelir dağılımı bozulmaya, eşitsizlikler daha da derinleşmeye devam ediyor. Ekonomi alanında gelir ve servet dağılımının durumunu ortaya koyabilmek amacıyla 1912 yılında İtalyan İstatistikçi Corrado Gini tarafından geliştirildiği bilinen Gini katsayısı, 0 ile 1 arasında değişen değerler alabilen bir orantıdır. Gelir ve/veya servet dağılımı 0'a yaklaştıkça dağılımın eşit olduğunu, 1'e yaklaştıkça eşitsizliğin arttığını gösteriyor. Bununla birlikte, kısaca sınırlılıklarından da bahsetmek gerekir. Düşük Gini katsayısı her zaman yaşam standardının yüksek olduğu anlamına gelmez. Başka bir ifadeyle, Gini katsayısı tek başına toplumsal refah durumunu ifade etmez. Hesaplama tekniği nedeniyle aşırı uçlara duyarlı olduğundan, çok zengin ya da çok yoksul küçük bir grubun varlığı sonuçların hatalı çıkmasına neden olabilir. Son olarak, eşitsizliğin hangi ekonomik ya da sosyal faktörlerden kaynaklandığını göstermez, neden sonuç ilişkisini açıklamaz. Bu sınırlılıklara karşın, eşitsizlikleri tek bir sayıyla gösteriyor olması, ülkeler ve sınıflar, katmanlar arasındaki eşitsizliklerin karşılaştırılması ve zaman içindeki değişiminin izlenmesi bakımından avantaj sunmaktadır.

2025 yılının sayılarıyla yapılan hesaplamada verisine ulaşılabilen 127 ülke için yapılan değerlendirmeye göre, ülkelerin Gini katsayısı 0,54 ile 0,24 arasında değişiyor. Dünya ortalaması 0,33. Bu hesaplama göre, gelir dağılımının en bozuk olduğu ilk üç ülke Kolombiya, Güney Afrika ve Zambiya. Gelir dağılımı eşitsizliğinde dünya sıralamasında Türkiye, Paraguay ile birlikte 0,44 Gini katsayısıyla 12. sırada yer alıyor. Türkiye'ye gelir dağılımı eşitsizliğinin en fazla olduğu ilk grup içinde Zambiya, Brezilya, Panama, Mozambik, Ekvator, Kosta Rika, Guatemala ve Kongo gibi güney yarım küre ülkelerinin yanı sıra 0,42'lik Gini katsayısıyla ABD de eşlik ediyor.

Gelir dağılımının görece iyi olduğu ilk üç ülke Slovakya, Belarus ve Slovanya. Hindistan, Hollanda, Norveç, Belçika ve Finlandiya bu grupta yer alan diğer ülkeler.

IMF'nin yaptığı gruplamaya göre dünya nüfusunun yaklaşık %11,7'sine sahip olan ve gelişmiş ekonomiler olarak değerlendirilen 21 ülke (ABD, AB ülkeleri, Japonya, Birleşik Krallık ve Kanada) dünya gayri safi yurtiçi gelirinin (GSYG) %32,9'una sahiptir. Buna karşın, toplam 43 ülkeden oluşan gelişmiş ekonomili ülkelerin dünya nüfustaki payı 13,8 iken, dünya GSYG'sindeki payı ise %39,8'dir. Bu durum gelişmiş ekonomili olarak kabul edilen ülkeler arasında da önemsenmesi gereken farklılıklar olduğunu ifade etmektedir. Çin dışında tutulduğunda, dünyanın diğer 153 ülkesi ise dünya nüfusunun %68,6'sına GSYH'sinin de ancak %40,5'ine sahiptir. Söz konusu raporda Çin'in dünya nüfusunun %17,5'ine, GSYH'sinin de %19,6'sına sahip olduğu görülüyor. Söz konusu raporlarda paylaşılan verilere göre, hem bütün dünyada-ülkeler arasında hem de bütün ülkelerde gelir dağılımı eşitsizlikleri söz konusu. Önceki yıllarla karşılaştırıldığında da eşitsizliklerin zamanla daha da derinleştiği izlenmektedir.

Özellikle 1970'li yıllarla birlikte hem Dünya Sağlık Örgütü (WHO) hem Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu (UNICEF) her yıl ülkelerin, coğrafi bölgelerin ve dünya genelinin sağlık hizmetleri, sağlık, beslenme, barınma, içme suyu ve eğitim durumunu gösteren raporları düzenli olarak yayımlardı. Bu verileri değerlendirerek ülkelerin ve dünya genelinin yıllar içindeki değişimini izleyebilmek de mümkün olurdu. Ancak, bir süredir önceki yıllardaki gibi düzenli ve standart verilere ulaşabilmek mümkün olmuyor. O nedenle, yukarıdaki veriler üzerinden dünya genelinde yaşanmakta olan gelir dağılımı eşitsizliğinin ülkelerin ve toplumların büyük bölümünün yeterli ve dengeli beslenme, temiz ve yeterli içme suyu, sağlıklı konut ile sağlık ve eğitim hizmetlerine erişimlerinde de derin eşitsizlikler yaşandığının bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Eylül ayında ortaya çıkan Ebola salgının yaşandığı ve her geçen gün daha da yaygınlaşmakta olduğu Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nin Gini katsayısı 0,45. Gelir dağılımı eşitsizliklerinde dünyanın sekizinci ülkesi konumundaki üç ülkeden birisi. Böylesi bir eşleşme, dolaylı olarak da olsa salgınla gelir dağılımı ilişkisine işaret ediyor. Yakın tarihte de dünyayı kasıp kavuran COVID-19 pandemisi döneminde yoksul (bağımlı kapitalist) Afrika ülkelerinde hastalık ve ölümlülük sıklığıyla özellikle de aşırı erişememe ve/veya geç erişme ile ABD, İngiltere gibi zengin (merkez kapitalist) ülkelerde yaşayan yoksulların ve göçmenlerin benzer durumu yaşamış olması da dünyanın yukarıda sayılarıyla paylaşılan "bozukluk"la, ülkeler arasındaki ve ülkelerin içindeki gelir dağılımı eşitsizliğiyle açıklanabilir. Bununla birlikte, oldukça uzun bir zamandan beri dünya genelinde sağlık alanında yaşanmakta olan eşitsizliklerin boyutları, nedenleri ve çözümü için yapılması gerekenler yeterince tartışılmıyor. Hatta göz ardı ediliyor. O nedenle günümüzde bu durumu gören bir yerden sağlık alanındaki gündemin sağlık emekçilerinin çalışma koşulları ve özlük haklarının yanı sıra, toplumsal sağlık düzeyleri ve hastalık durumlarının da gündemimize alınması gerekiyor.

Türkiye siyasetinde AKP Hükümeti'nin gündem belirlemedeki gücü, belirleyebildiği gündemlerin etki süresi daralıyor. Etkileyebildiği toplum kesimleri her geçen gün daha da azalıyor. Bu durum nedeniyle hükümet, iktidarı zafiyete uğratmamak için her gün önceden planlanmış en az bir, iki konuyu, olayı şafak vakti operasyonlarıyla kamuoyunun öncelikli gündemi yapabilmek çabası içinde oluyor. O nedenle, bu sürecin neden olduğu "toz bulutu" her geçen gün daha da büyüyor. Toplumun önemli bir bölümü adeta nefes alamaz hale geldi. Alabilenler de tozun sağlığı bozan, hastalık yapan etkileriyle karşı karşıya. Bunun sonuçları zaman içinde görünür olacak. AKP Genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı Recep T. Erdoğan yönetimindeki hükümet, ülkede halkın 2024 yerel seçimlerinde ortaya çıkan iradesini tanınamama ve yönetimleri çok

farklı yollarla değiştirme faaliyetini yaygınlaştırdı. Öyle ki AKP'ye geçen belediye başkanlarının muhalefet partileri adına aldıkları oylar AKP'li belediyelerin aldıkları toplam oydan daha fazla hale geldi. Sandıkta kaybettiklerini sandık dışında geri alma uygulaması AKP iktidarının Türkiye siyasi tarihinde öne çıkan en önemli özelliklerinden biri oldu.

AKP iktidarı, gündemi belirlemede önceki yıllardaki becerisinin oldukça gerisine düşmüş olsa da toplumsal alanda gündemi belirlemeye olan gereksiniminin en yoğun olduğu döneminde. Yaklaşık 24 yıllık iktidarı boyunca adım adım ortaya konan adaletsizliklerin, hukuksuzlukların, kara paranın, uyuşturucunun, yoksulluğun, açlığın, işsizliğin, yolsuzlukların hep birlikte görünür olduğu bir dönem. "İktidar yorgunluğu" ve yürürlükteki mevzuat, hukuk çerçevesinde yönetememe durumu artık tükeniş haline evrilmiş görünüyor. O nedenle toplumun geniş kesimlerini neredeyse nefessiz bırakan gerçek gündemin, gündem dışında kalabilmesi ya da en azından kitlesel olarak konuşulmaması için çabaları yoğunlaştı ve pervasızlaştı. Öyle ki hükümet, toplumsal muhalefetin bir araya gelip ortaklaşamaması ve iktidarı değiştirme hedefiyle örgütlü bir biçimde toplanamaması için elinden geleni ardına koymuyor. İktidarın doğrudan ve dolaylı olarak yaptıkları nedeniyle başlayabilmek ne kadar güç olursa olsun ülkenin siyasi, ekonomik ve sosyal durumu siyasi parti ve yapılar ile sendikalar, demokratik kitle örgütleri vb. bileşenden oluşan muhalefetin ivedilikle "durup" üzerinde düşünmesini ve birlikte konuşmasını gerektiriyor. İktidar ne yapıyor? Toplum yaşamak zorunda bırakıldıklarını nasıl değerlendiriyor? Muhalefet ne yapmalı? gibi pek çok soruya daha fazla zaman kaybetmeden birlikte yanıt vermenin zamanı, pek çok açık toplumsal mecrada da paylaşıldığı gibi, geldi de geçiyor bile.

"Ailem güvende" adıyla 13 Eylül, Pazar günü ülke genelinde LGBTİ+lara ve dernek vb. örgütlü yapılarına yönelik olarak gerçekleştirilen operasyonlarla iktidar, o güne kadar yaptıklarına yeni bir boyut kazandırdı. Partilere, kurumlara yapılanın ötesinde hedef gösterme, düşmanlaştırma bu operasyonlarla birlikte doğrudan gruplara, kişilere

yöneltilmeye başlandı. Başka bir ifadeyle, LGBTİ+ bireylere yönelik "cadı avı"nın önü açılıyor. Eğer bu alanda hükümetin ısrarı devam ederse çok yakın bir zamanda LGBTİ+lara yönelik saldırılar, linç girişimleri başlayıp, yaygınlaşma riski taşıyor. Bu konuda muhalefetin ivedi olarak özel hassasiyet göstermesi, öncekilerden daha etkili olabilecek girişimlerde bulunabilmesi ve tedbirler alabilmesi gerekiyor. Toplumsal sağlığın daha da bozulmasına neden olacak bu durumun karşısında aktif tutum almak TTB için de bir görev ve sorumluluk olarak kabul edilmeli.

Türkiye'de 40 yılı aşan bir süredir devam eden "düşük yoğunluklu savaş" kamuoyu tarafından bilinen sekizinci ateşkesin sonrasında taraflar arasında devam eden müzakerelerle birlikte bir "antlaşma" ile sonlanmak üzere. Düşük yoğunluklu savaşın taraflarının kendi aralarında anlaşmasıyla birlikte, söz konusu antlaşmanın içeriğinin yansıtıldığı "Çerçeve Yasa" 10 Ağustos'ta TBMM Genel Kurulu'nda kabul edildi. 18 Ağustos 2026 tarihli ve 33344 sayılı Resmî Gazete'de "7595 sayılı Kanun" olarak yayımlanarak yürürlüğe girdi. Söz konusu "Antlaşma-Yasa" uygulama aşamasında sorun yaşanmadan hayata geçirilebilirse çatışan taraflar arasındaki düşük yoğunluklu savaş sonlanmış olacak. Türkiye tarihinde taraflar böyle bir aşamaya ilk defa ulaşabildi. Ümidimiz sürecin en kısa zamanda tamamlanabilmesi. Tabii ki taraflar arasında çatışmazlığın bir yasayla da tanımlandığı o tarihten itibaren Türkiye'de "barışın sağlanması" için çalışmak ve "barışın kalıcılığı" talebi için mücadele etmek öne çıkabilecek. Çatışma çözüm süreçleri literatüründe ifade edildiği gibi, "antlaşma" aşaması tamamlandığında-kalıcılaştığında "normalleşme" aşaması başlayabiliyor. Türkiye halklarının, yaşayabilmek için hem emek gücünü satmak zorunda olanların hem de çalışmak zorunda olanların hakları, refah ve mutluluğu, özgürlüğü için birlikte mücadelesinin önündeki engeller büyük ölçüde aşılmış olacak. Öyle ki bu mücadele sürecinin Türkiye'de kapitalizmi aşmayı hedefleyen bir aşamaya taşınabilmesi bile mümkün olabilecektir. Ancak, iktidarın antlaşma sürecinde muhalefetin ayrışması amacıyla attığı ve atacağı adımlara karşı dikkatli olmanın ve gereğini zamanında ve yeterince

yapabilmenin yine muhalefetin önemsemesi ve dikkatli olması gereken bir olgu olduğu da gözden uzak tutulmamalıdır.

Sağlık Bakanlığı, Ağustos 2026'da gündeme getirdiği "Bireysel Hedef Katsayısı" uygulamasıyla performansa dayalı ücretlendirmeye yeni boyutlar kazandırma çabasında. Daha fazla para kazanabilmek amacıyla meslektaşlar arasında rekabet yaratıp, iş barışını bozan performans sistemi daha kısa sürede daha fazla ve çok sayıda "iş yapabilmek" kaygı ve çabasıyla diğer sağlık emekçileriyle birlikte hekimlerin de yıllık izin, sağlık raporu vb. özlük haklarının kullanımından vazgeçmelerine neden oldu. Buna rağmen hükümet, sömürü oranının yeterince artırıldığını düşünmüyor olmalı. Hastane yöneticileri, hekimlerin çalışma koşulları, malpraktis vb. gerekçelerle tercih etmedikleri zor, problemlili, uzun zaman alan, az kazandıran vb. özelliklerdeki vakaların tercih edilmemesinin önüne geçilmesi amacıyla uygulanmaya başlandığını belirttiği "Bireysel Hedef Katsayısı" uygulamasıyla hekimlerin çalışma yaşamındaki sorunları daha da büyüyecek. Birçok meslektaşımızın önceki aylara göre daha fazla sayıda vaka almaya çalıştıklarını, dinlenme sürelerinden vazgeçerek gece yarlarına kadar vaka aldıklarını izlemeye başladık bile. Daha fazla vaka alıp daha fazla kazanabilmek için rekabetin daha da artmakta olduğu bu dönemde uygulama nedeniyle hekimler adeta modern zaman "köleleri" olarak daha çok ve daha fazla çalışacaklar. Ancak, daha fazla kazanamayacaklar, kazançları neredeyse hiç artmayacak. Ancak, sömürü oranı artacak. İş barışı daha da bozulacak, yabancılaşma ve tükenmişlik daha da derinleşecek. Tüm bunların, hekimlerin bugüne kadar yaşadıklarından örnekleri de içerecek şekilde sistematik olarak paylaşılması, birimlerde örgütlü bir karşı çıkışın yaratılması için çaba gösterilmesi gerekiyor.

Bu sayımızda "Mezuniyet Sonrası Tıp Eğitimi" dosyasının ikinci sayısı ile birlikte, "Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Gelecek Kaygısı Yaşama Durumu ile Beyin Göçüne Yönelik Tutum ve Davranışların Değerlendirilmesi: Bir Karma Yöntem Araştırması" başlıklı makaleyi sizlerle paylaşıyoruz.

Umutla: Emek bizim, söz bizim!